

сфери не відповідають її потребам. Водночас механізм позабюджетного фінансування є малорозвиненим, що зумовлюється не розробленістю відповідної нормативно-правової бази, яка б стимулювала благодійну діяльність і сприяла залученню інвестицій у сферу культури. Зарубіжний досвід державного регулювання соціально-культурної сфери надає змогу сформулювати пропозиції, які передбачають необхідні реформи соціально-культурної сфери, зокрема, заохочення до спонсорства та залучення інвестиційних коштів у сферу соціально-культурного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Тропіна В. Б. Реформування системи фінансової підтримки сфери культури в Україні. *Науковий вісник Полісся*. 2016. Вип. 3. С. 217–223.
2. Фесенко Н. С. Політика держави у сфері культури: імплементація закордонного досвіду на українські терена. *Державне будівництво*. 2008. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2008_2_67
3. Огляд культурної політики України.: Звіт експертів Ради Європи 19.06.2017. URL: http://195.78.68.75/mcu/control/uk/publish/article?art_id=245330777&cat_id=245328989
4. Колісник Г. М. Зарубіжний досвід державного регулювання соціально-культурної сфери та його адаптація в Україні. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2018. Вип. 1. С. 144–147

Приймак Андрій Юрійович
*Заступник міського голови Вашківцевої
міської ради Вишницького району Чернівецької області*

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Одним з пріоритетних завдань державної регіональної політики є стимулювання розвитку регіонів, що спрямоване на зменшення регіональних

диспропорцій у соціально-економічному розвитку та рівні життя населення в регіонах; посилення інвестиційної діяльності; раціональне використання бюджетних коштів та місцевих ресурсів; зміцнення конкурентоспроможності регіональної економіки; узгодження пріоритетів економічного розвитку регіонів із відповідними загальнодержавними пріоритетами; сприяння міжрегіональній інтеграції та співробітництву, а також вирішенню міжрегіональних проблем. На практиці стимулювання регіонального розвитку втілюється за допомогою певного набору фінансових інструментів, що були розглянуті в першому розділі. Правильний їх підбір сприятиме ефективному розвитку регіонів, що забезпечить зростання рівня життя населення певних територій та економічний підйом адміністративно-територіальних одиниць країни.

Важливими фінансовими інструментами, що мають значний вплив на розвиток регіонів та їх фінансове забезпечення є податкові інструменти. За допомогою системи оподаткування можна визначити більшість показників соціально-економічного розвитку країни та її регіонів. До основних податкових факторів, що чинять прямий вплив відносяться структура податкових надходжень, рівень податкового навантаження, використання податкових пільг тощо. Особливостями їхнього впливу є тісний взаємозв'язок рівня соціально-економічного розвитку регіонів з основними видами податкових надходжень та більш сильний вплив податкових факторів на розвиток міст порівняно з адміністративними районами.

Також система оподаткування може чинити опосередкований вплив на регіональний розвиток, що пов'язаний з формуванням доходів місцевих бюджетів, подальшим їх перерозподілом та розвитком інвестиційно-інноваційної діяльності у регіонах.

Важлива роль у розвитку регіонів належить податковим надходженням як основному джерелу доходів місцевих бюджетів. Стабільним на регіональний розвиток є вплив податку на доходи фізичних осіб, тому далі розглянемо та охарактеризуємо основні зміни щодо цього податку, які відбулися в рамках проведення реформи в напрямку бюджетної децентралізації.

Основне джерело фінансових ресурсів, необхідних органам місцевого самоврядування для виконання покладених на них функцій відповідно до чинного в державі розподілу повноважень між рівнями і гілками влади. В умовах ринкових трансформацій місцеві бюджети стають основними фінансовими гарантами існування і розвитку демократії та надання населенню суспільних послуг і благ.

Особливої уваги потребують проблеми забезпечення місцевого самоврядування фінансовими ресурсами. Існує проблема формування місцевих бюджетів, адже основна частина їх доходів – трансферти, що засвідчує надмірну централізацію доходів місцевих бюджетів.

Зазначені фактори та політична ситуація в країні загалом стали причиною створення урядом програми виходу з кризи. Суть її полягає в збереженні цілісності держави, підписанні асоціації з Євросоюзом та боротьбі з корупцією. На наш погляд, тут варто виокремити наступні завдання:

- жорстка економія бюджетних коштів;
- ретельний перегляд податкових пільг, виданих на індивідуальній або галузевій основі, на предмет їх реальної ефективності у сприянні розвитку та соціальній доцільності;
- кардинальне зменшення різного роду субсидій, що спотворюють умови конкуренції, дестабілізуючи державні фінанси та сприяють поширенню корупції;
- забезпечення жорсткого контролю з боку суспільства за використанням бюджетних коштів;
- забезпечення прозорості державних закупівель;
- скорочення витрат на утримання влади, скасування необґрунтованих пільг чиновникам;
- прийняття (в короткостроковій перспективі) необхідних непопулярних рішень щодо цін і тарифів, з введенням відповідних компенсаторних механізмів адресного характеру;
- демонополізація економіки;

- відновлення довіри з боку інвесторів до України, заохочення іноземних інвестицій;

- введення прозорих та уніфікованих правил для всіх суб'єктів економічної діяльності.

Суб'єктами механізму є органи місцевого самоврядування, які обґрунтовано здійснюють пошук та виявлення додаткових джерел та резервів фінансового потенціалу місцевих бюджетів. Об'єктом механізму виступають процеси формування ресурсів місцевих бюджетів та фінансові відносини, які пов'язані з його формуванням і використанням. Необхідно зазначити, що під час аналізу кількісних показників фінансової автономії ми можемо спостерігати лише динаміку процесів, а не кінцевий результат комплексної оцінки необхідного рівня незалежності. Позитивна динаміка показників свідчить про ефективну діяльність місцевої влади з управління фінансовими ресурсами, та тенденції соціально-економічних процесів розвитку територіальних утворень.

Система показників фінансової незалежності сприятиме вирішенню таких завдань:

- виявлення потенційних можливостей та резервів адміністративно-територіальних одиниць;

- аналіз динаміки процесів формування та напрямів використання коштів місцевих бюджетів;

- моніторинг заходів місцевих органів влади щодо надання послуг населенню в повному обсязі та на якісному рівні з метою подальшого коригування своїх управлінських рішень.

Враховуючи вищезазначене, робимо висновок, що удосконалена система кількісних показників фінансової автономії дає змогу здійснювати аналіз та оцінку рівня фінансової незалежності місцевих органів влади. Це сприяє виявленню позитивних або негативних тенденцій, що намітилися в економіці країни, а також спроможності надавати суспільні блага населенню території відповідно до місцевих потреб з урахуванням національних інтересів. Підвищення рівня автономії краще забезпечить активізацію діяльності місцевих

органів влади з формування власної дохідної бази і поживлення розвитку території.

Оскільки оцінка є основою для ухвалення подальших управлінських рішень щодо формування, розвитку і використання потенційних фінансових ресурсів місцевих бюджетів в рамках загальної стратегії його розвитку, постає питання вибору інструментарію, який дозволить оперативно визначати внутрішні можливості та виявляти приховані резерви в цілях підвищення ефективності функціонування місцевих бюджетів. Для того, щоб приступити до аналізу структури надходжень місцевих бюджетів, необхідно визначити основні критерії її оцінки у розрізі локальних потенціалів.

Також доцільним, на нашу думку, є запровадження у чинному законодавстві механізму відмови від незабезпечених фінансових ресурсів делегованих повноважень. Оскільки зараз фактично кожен орган місцевого самоврядування змушений вирішувати переважну більшість проблем самотужки. Однак, незважаючи на переваги нової системи формування ресурсів місцевих бюджетів, вона має низку проблемних аспектів, які в умовах окупації частини території України та падіння економіки, докорінно вирішити не можливо. Тому необхідно підвищувати ефективність державних надходжень шляхом практично впровадження вже проведених реформ. Вагомість локальних бюджетів зумовлюється сконцентрованими у них коштами. В свою чергу, величина цих ресурсів залежить від:

- об'єктивних економіко-географічних умов (податкових надходжень, рівня соціально-економічного забезпечення, природо-кліматичних та географічних факторів регіонів та муніципалітетів);

- адміністративних факторів (проблем економічного спаду, суперечностей між різнорівневими бюджетами щодо розподілу фінансів, низького рівня доходів, значного обсягу позикових коштів, державного боргу та ін.);

- соціальних умов (соціально-економічних, правових, науково-технічних, організаційних, методичних аспектів механізму ефективної реалізації територіальної програми розвитку) тощо.

Територіальна влада з огляду на зазначенні чинники має можливість базуватись на існуючих нормативах ефективного формування ресурсів місцевих бюджетів, зокрема використовуючи кожний елемент з метою досягнення соціально-економічного розвитку. Проте, на практиці – як на місцевому, так і на загальнодержавному рівнях, більше уваги приділяється фактору задоволення поточних потреб суспільства, а не пошуку найефективніших механізмів управління територією, підвищенню рівня її конкурентоспроможності у порівнянні з іншими регіонами чи нормативами. Незважаючи на задекларовану передачу багатьох повноважень на регіональний рівень, залишився значний вплив центральних органів влади на вирішення проблем розвитку регіонів.

Неспроможність повноцінно наповнювати місцеві бюджети та недостатній обсяг надходжень з державного бюджету у вигляді міжбюджетних трансфертів сповільнюють реалізацію програм соціально-економічного розвитку регіонів, які, в свою чергу, мають сприяти нарощуванню їх фінансового потенціалу, підвищенню конкурентоспроможності та економічному зростанню.

Приймачук Ірина Миколаївна

*Головний спеціаліст відділу соціальних допомог та житлових субсидій
Департаменту соціального захисту населення Волинської облдержадміністрації*

УДОСКОНАЛЕННЯ ПОРЯДКУ НАДАННЯ ЖИТЛОВИХ СУБСИДІЙ

Однією з ключових реформ, які здійснюються Урядом України у соціальній сфері, є реформування системи надання житлових субсидій, її вдосконалення, спрощення та підвищення ефективності. Починаючи з 1995 року, громадянам надається щомісячна адресна субсидія на відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, а також придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива, що передбачена постановою Кабінету Міністрів України від 21.10.1995 № 848 «Про спрощення порядку надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних